

Tampereen yliopiston lukuvuoden 2026–2027 avajaispuhe 2.9.2026

Rehtori Keijo Hämäläinen

Arvoisa juhlayleisö, hyvä yliopistoyhteisö

Yliopisto elää aina kahdessa ajassa.

Sen tehtävänä on vaalia sellaista, mikä kestää sukupolvelta toiselle: tieteen vapautta, kriittistä ajattelua, sivistystä ja luottamusta tutkittuun tietoon. Samalla yliopiston on nähtävä sellaista, mitä ei vielä ole. Sen on rakennettava tulevaisuutta, johon kukaan meistä ei astu valmiin kartan kanssa.

Juuri tässä on yliopiston institutionaalinen merkitys. Sen on kyettävä vastaamaan tämän päivän tarpeisiin kadottamatta pitkää näköalaa.

At the start of this academic year, we face many big challenges. Our planet is reaching its limits, and global cooperation is becoming harder as competition between countries increases. In Finland, an ageing population and growing inequality are straining our welfare society and weakening trust in our institutions. At the same time, we see terrible military actions around the world that cause great suffering to civilians.

Universities hold particular significance in uncertain times. A university does more than award degrees, carry out research projects and create innovations. It is an institution that builds knowledge, education and culture for the long term. It supports well-being, helps society to renew itself, and strengthens unity and trust.

Yliopiston vaikutusta ei voi palauttaa yhteen tunnuslukuun. Vaikutus näkyy uutena tietona, parempana terveytenä ja talouden uudistumisena, mutta myös sivistyksenä ja yhteiskunnan kykynä säilyä eheänä, kun näkemykset erkanevat. Yliopisto ei ole arvokas siksi, että se olisi aina oikeassa, vaan siksi, että tieteellä on keinot havaita virheitä ja korjata niitä. Tieteen vapaus ei siis ole vain tutkijoiden oikeus – se on yhteiskunnan kykyä korjata itseään.

Siksi meidän on puolustettava tutkimuksen vapautta myös silloin, kun tutkimuksen tuottamat tulokset ovat epämurkavia tai kun tutkimuksen hyötyä ei voida osoittaa etukäteen. Uteliaisuuslähtöinen tutkimus säilyttää yhteiskunnan mahdollisuuden löytää sellaista, mitä emme vielä osaa etsiä – ja vastata kysymyksiin, joita emme vielä osaa esittää.

Hyvät kuulijat,

Viimeiset kolme vuotta ovat olleet Tampereen yliopistolle vahvan kasvun aikaa. Opiskelija- ja tutkintomäärämme ovat kasvaneet merkittävästi, ja olemme menestyneet erinomaisesti kilpaillussa kansainvälisessä tutkimusrahoituksessa. Se

kertoo tutkimuksemme laadusta, vaikuttavuudesta ja uudistumiskyvystä. Samaan aikaan yhteisöllisyys ja yhdessä tekemisen kulttuuri ovat ilahduttavasti vahvistuneet. Koemme yhä vahvemmin olevamme yksi yliopisto, jolla on yhteinen suunta. Tämä näkyy myös ulospäin, ja vetovoiamme onkin selvästi vahvistunut. Tästä lämmin kiitos koko yhteisöllemme.

Myönteistä kehitystämme ovat tukeneet valtion panostukset tutkimus- ja kehitystoimintaan. Tulevien vuosien rahoitusnäkymä on kuitenkin epävarma. Ilman uusia leikkauksiakin rahoituksen kasvu tulee taantumaan. Yliopistoihin kohdistuvat lisäleikkaukset merkitsisivät toimintamme supistamista ja hyvän kehityksen pysähtymistä juuri silloin, kun kasvu orastaa ja Suomi tarvitsee lisää osaamista ja tutkimukseen perustuvaa uudistumista.

Poliittisessa keskustelussa koulutus ja tutkimus asetetaan lähes yksimielisesti Suomen tulevaisuuden perustaksi. Tämän yhteisen näkemyksen tulisi näkyä myös rahoituspäätöksissä. Asetettujen tavoitteiden ja tehtyjen päätösten välillä on oltava yhteys.

Tampere University is also carrying responsibility for the future. Noodi, the new complex of laboratories and research facilities on our Hervanta campus, represents a total investment of almost 100 million euros.

Noodi is not just a building or an investment in research equipment. It will create new opportunities for high-quality research and provide a strong base for growing cooperation between our university and companies across the Tampere region and beyond. This concentration of knowledge and expertise will attract skilled people, companies and new investments – supporting economic growth in the region and across Finland.

I strongly believe that during the course of the next ten years, Tampere will become even more widely recognised internationally as a centre for high technology. Noodi will play a key role in this development.

Sektorirajat ylittävä yhteistyö on Tampereen seudun todellinen supervoima. Korkeakoulut, yritykset, kaupunki ja muut julkiset toimijat tunnistavat täällä yhteiset tavoitteensa – ja sen, että jokaisen menestys riippuu myös muiden onnistumisesta. Ratkaisevaa ei ole vain yhteistyö, vaan myös selkeä työnjako: jokainen tuo yhteiseen työhön oman osaamisensa ja kantaa oman vastuunsa. Monet tämän työn kumppaneista ovat tänään täällä. Kiitän teitä luottamuksesta ja pitkäjänteisestä työstä alueemme ja yliopiston hyväksi.

Hyvät kuulijat,

Menestys ei ole peruste jatkaa kaikkea ennallaan. Se antaa meille mahdollisuuden ja velvollisuuden kysyä, mihin suuntaan haluamme seuraavaksi kulkea. Organisaatiot eivät kaadu vain siihen, että ne tekevät väärä asioita, vaan myös siihen, että ne tekevät oikeita asioita liian pitkään.

Olemme aloittaneet yliopistomme uuden strategiatyön. Nykyinen strategiamme on palvellut meitä hyvin. Se on arvopohjainen, ja se tunnistaa kolme kivijalkaamme: tekniikan, terveyden ja yhteiskunnan. Strategiamme on ollut nuoressa yliopistossamme tärkeä yhdistävä voima, jonka yhteisömmme on voinut laajasti tunnistaa omakseen.

Nyt toimintaympäristömme muuttuu nopeasti. Strategiatyössä meidän on uskallettava kysyä, tulisiko meidän tavoitella entistä rohkeampaa visiota. Tiedämmekö riittävän selvästi, missä haluamme olla vuonna 2035? Missä meidän tulee olla erityisen vahvoja? Ja uskallammeko tehdä nykyistä selkeämpiä omia valintoja?

Rohkeampi strategia ei tarkoita luopumista laajasta perustastamme. Arvot kertovat, miksi toimimme. Strategiset valinnat kertovat, missä meidän on juuri nyt toimittava määrätietoisimmin.

Tulemme jatkossakin olemaan laaja-alainen yliopisto. Vahvuutemme on kyvyssä yhdistää monipuolista osaamista, erilaisia tieteenaloja ja tekemisen tapoja. Laaja-alaisuus ei kuitenkaan tarkoita valintojen välttämistä. Parhaimmillaan juuri vahva tieteenalapohja antaa mahdollisuuden tunnistaa ne alueet, joilla voimme yhdessä olla enemmän kuin osiemme summa.

Meillä on Tampereella myös Suomen vetovoimaisin ammattikorkeakoulu osana korkeakouluyhteisöämme. Osana strategiatyötämme meidän tulee rohkeammin katsoa, miten yhdessä vastaamme tulevaisuuden koulutushaasteisiin sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotarpeisiin. Tätä potentiaalia emme ole vielä kyenneet hyödyntämään täysimääräisesti.

Strategia valmistuu ensi vuoden loppuun mennessä. Sen on oltava aidosti yhteinen, ja sen vuoksi kaikilla yliopistoyhteisömmme jäsenillä tulee olemaan mahdollisuus osallistua sen rakentamiseen.

Erityisen tärkeää on kuulla opiskelijoita. Teidän tulevaisuuttanne varten tätä yliopistoa rakennetaan. Te myös näette usein meitä muita aikaisemmin, miten maailma, oppiminen ja työelämän odotukset ovat muuttumassa. Siksi opiskelijoita ei tule kutsua strategiatyöhön vain kommentoimaan valmista, vaan muotoilemaan kysymyksiä ja tekemään valintoja.

Hyvät opiskelijat,

Uusi lukuvuosi alkoi jo ennen tätä juhlaa. Muutama viikko sitten tuhannet uudet opiskelijat näkyivät Tampereen kaduilla ja täyttivät kampukset uudella energialla. Mukana oli innostusta ja odotusta, ja ehkä myös epävarmuutta aivan uuden elämänvaiheen edessä.

Seurasin koko viikon ilolla työhuoneeni ikkunasta, kuinka vanhemmat opiskelijat, tuutorit sekä ylioppilaskunnan, ainejärjestöjen ja kiltojen toimijat olivat uusia

opiskelijoita vastassa. He neuvoivat, opastivat ja ottivat uudet opiskelijat osaksi yhteisöä. Tämä työ on aivan ensiarvoisen tärkeää.

Yliopiston vetovoima ei synny vain koulutusohjelmista, tutkimuksen maineesta tai kampusten rakennuksista. Se syntyy myös siitä, miten uusi opiskelija otetaan vastaan ensimmäisenä päivänään ja millaiseksi hänen arkensa yhteisössä muodostuu. Opiskelijajärjestöt ja opiskelijoiden toisilleen antama tuki ovat siksi tärkeimpiä vetovoimatekijöitämme. Kiitos teille kaikille tästä tärkeästä työstä!

Hyvät kuulijat,

Ei puhetta ilman viittausta tekoälyyn. Mutta miksi?

Oman yli nelikymmenvuotisen yliopistourani aikana olen nähnyt monia uudistuksia ja teknologisia muutoksia. Tekoäly on näistä murroksista kaikista suurin.

Käymme edelleen paljon keskustelua siitä, kuinka paljon tekoälyä tulisi käyttää tutkimuksessa, opetuksessa ja oppimisessa. Tekoäly on kuitenkin jo täällä, ja sen käyttö tulee väistämättä lisääntymään. Todellinen kysymys on, miten yliopistojen tulee tähän vastata.

Oma näkemykseni on, että kaikki muuttuu, mutta samalla mikään olennainen ei muutu.

Tekoälyä voi verrata silmälaseihin, mikroskooppiin tai kaukoputkeen. Se voi auttaa meitä näkemään tarkemmin, tutkimaan yhä pienempiä yksityiskohtia ja katsomaan kauemmaksi kuin ennen. Se ei kuitenkaan päätä puolestamme, mihin katsomme, mikä näkemästämme on tärkeää tai mitä meidän pitäisi tiedollamme tehdä.

Tekoälyn pelätään luovan eriarvoisuutta, mutta samalla se voi olla vahvasti demokratisoiva voima, joka tuo kehittyneitä työvälineitä yhä useampien ulottuville. Se ei kuitenkaan muuta informaatiota automaattisesti ymmärrykseksi eikä ymmärrystä viisaudeksi – pohjan kaikelle muodostaa luotettava tieto, jonka tuottamisessa ja varmistamisessa yliopistoilla on tärkeä rooli.

Opiskelijoidemme ei pidä oppia vain käyttämään tekoälyä. Heidän on opittava myös kyseenalaistamaan sen antamia vastauksia, tunnistamaan sen rajat ja ajattelemaan itsenäisesti. Tässä yliopiston perustehtävä ei muutu. Suuri kysymys on se, miten varmistamme aidon oppimisen. Tavoitteemme tulee olla korkealla: opiskelijoidemme on voitava hyödyntää uusia työvälineitä päästäkseen pidemmälle, syvemmälle ja kauemmaksi kuin me, heidän opettajansa, olemme päässeet.

Tämä edellyttää yliopistoilta rohkeita kokeiluja ja huolellista arviointia. Meidän on tunnistettava, minkä tulee muuttua – ja samalla turvattava ne tutkimuksen, opetuksen ja oppimisen perustat, joiden tulee kestää myös tekoälyn aikakaudella.

Hyvä juhlayleisö,

Yliopistollinen optimismi ei perustu ajatukseen, että asiat järjestyvät itsestään. Se perustuu siihen, että ongelmia voidaan tutkia, ihmiset voivat oppia ja toimintaa voidaan korjata.

Meillä on edessämme vaikeita kysymyksiä. Niihin vastaaminen edellyttää pitkäjänteisyyttä, rohkeita valintoja ja kykyä uudistua. Se edellyttää myös luottamusta siihen, että yhteisömme parhaat ajatukset syntyvät, kun erilaiset ihmiset, tieteenalat ja sukupolvet osallistuvat niiden rakentamiseen.

Aloittakaamme uusi lukuvuosi tällä luottamuksella. Yliopisto elää kahdessa ajassa: vaalien sitä, mikä kestää sukupolvelta toiselle, ja rakentaen tulevaisuutta, jota emme vielä tunne. Tulevaisuus ei ole meille vain jotakin, joka tapahtuu. Se on jotakin, jota tutkimme, josta opimme ja johon voimme vaikuttaa.

Näillä sanoilla julistan Tampereen yliopiston lukuvuoden 2026–2027 avatuksi.

I wish you all a very successful academic year!

Kiitos.